herpy

LACERTIDER

Gallot's Lizard

Gallotia galloti

Gallotia galloti är en kraftig, dagaktiv ödla från Teneriffa och La Palma. Hanarna är svarta på huvud och framkropp med blå kinder och flanker och blir upp till 44 cm. Arten äter både insekter och frukt, är skygg och mycket aggressiv mot artfränder och sköts bäst som par i ett stort, soligt terrarium eller en utomhusinhägnad.

Familj: Lacertidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-44 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**8-12 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Klipplevande och marklevande**
Biotop	**Halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**100 × 70 × 60 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**25-31 °C**
Värmeplats	**35-45 °C**
Temperatur, natt	**15-21 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 3
Vintervila	**12-15 °C** 8-12 veckor
Föda	**Insekter, frukt och växter**
Hålls	**Parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**24-36 mån.**
Kullstorlek	**2-9 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**44-90 dagar** vid 28-31 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Gallotia galloti är den största av de kanariska ödlorna på Teneriffa och La Palma. Kroppen är kraftig, huvudet brett och ögonen stora med orangeröd iris. Hanarna blir upp till 44 cm totalt och upp till 14 cm från nos till kloak, men nästan inga vuxna djur har en hel svans, så de flesta mäter mindre. Honorna är tydligt mindre än hanarna. Hos hanarna är huvudet och framkroppen svarta, ryggen är gulgrön med mörka tvärband, och kinder och flanker har lysande blå fläckar. Honor och ungar är grå till bruna med ljusa längsgående ränder eller smala tvärband och en mörk, bakåt öppen V-teckning på den ljusa halsen. Många gamla hanar är så honlika att de först kan kännas igen på nära håll.

Teckningen varierar mellan öarna och mellan landsdelarna på Teneriffa: hanar från norr och nordost har blå kinder och tydliga gula tvärband, hanar från mitten och söder är mörkare och nästan svarta med stora blå fläckar på flankerna, och hanar från La Palma har blå kinder och hals. Djuren i handeln kan tillhöra olika former, så det är en fördel att känna till ursprunget.

Arten är snabb, vaksam och mycket skygg, och djuren i ett inomhusterrarium visar sig sällan när det finns människor i närheten. Mot varandra är de ytterst aggressiva. Vuxna hanar är territoriella, och även ett par kan sluta med att den svagare, oftast honan, blir ihjälbiten om det inte finns tillräckligt med utrymme och gömställen. Djuren ger ifrån sig pipande läten när de gräver och jagar varandra. Ett par som fungerar kan hållas tillsammans i många år. Livslängden är inte dokumenterad; 8-12 år är en uppskattning utifrån ödlor av samma storlek.

Utbredning och livsmiljö

Gallotia galloti lever på Teneriffa och La Palma på Kanarieöarna samt på klippön Roque de Fuera, en av Roques de Anaga, utanför Teneriffas nordöstra kust. Arten finns inte naturligt på El Hierro och La Gomera. Fynd på Madeira räknas inte med.

På Teneriffa finns två huvudformer: en nordlig, som lever i det fuktigare norra och nordöstra området, och en sydlig i mitten och söder. La Palma har en egen form. Arten går från kusten högt upp i bergen, och djur har observerats upp till 3.700 m.

> **Naturlig utbredning:** Spanien.

LIVSMILJÖ

Gallotia galloti lever på öppna, soliga platser med mycket skydd: stenmurar, stenhögar, vulkaniska klippytor, snår, vingårdar och plantager. Arten är talrik, bosätter sig snabbt i nya, människoskapade livsmiljöer och syns även inne i städerna. På norra sidan av Teneriffa går den från kusten till omkring 1.000 m, där passadmolnen börjar; lagerskog och mycket tät tallskog undviks i stor utsträckning.

Djuren är dagaktiva och födosöker på marken och i buskagen. Varje hane håller ett revir och sitter gärna på en hög sten där den syns på avstånd. Parningstiden varar från mars till juli, och äggen läggs under våren och sommaren. Arten är aktiv hela året, men de enskilda djuren håller viloperioder när det är kallt.

Kosten är blandad: leddjur, snäckor och as, men också en stor del frukt, blommor och blad. Frukt är en viktig del av vuxna djurs kost, och många kanariska växter får sina frön spridda av ödlorna. Ungar tar framför allt ryggradslösa djur.

Skötsel

TERRARIET

Gallotia galloti gräver och rör sig mest på marken, så bottenytan är viktigare än höjden. Ett par ska ha ett terrarium på minst 100 × 70 × 60 cm (längd × bredd × höjd), motsvarande omkring 0,7 m² bottenyta. Större är bättre, och ett utomhusterrarium eller en inhägnad i full sol är den bästa lösningen på sommaren, för utomhus blir djuren ofta betydligt mindre skygga. Under den kalla delen av året ska de vara inomhus.

Botten ska vara tillräckligt djup att gräva i: en blandning av jord, sand och nedbrutet löv i ett lager på 10-15 cm, hållen lätt fuktig, med löv som översta lager så att fukten inte avdunstar. Håll gärna en del av botten torr. Erbjud barkbitar, platta stenar, stenhögar och rotstycken som gömställen och solplatser samt tät växtlighet som tål en del skråmor. Det ska finnas många gömställen i båda ändar så att en underlägsen hona kan dra sig undan.

Håll bara ett par i ett terrarium. Flera hanar kan aldrig bo tillsammans, och i grupper biter djuren varandra, och honorna lägger få eller inga ägg och bara 1-2 per kull. En hane med två honor är möjligt i ett stort terrarium med mycket skydd, men ett par är säkrast. Till äggläggning sätts en skål med lätt fuktig blandning av torv och sand på cirka 14 cm i diameter och 9 cm i höjd, delvis täckt av en krukskärva. Då gräver honan inte på slumpmässiga ställen.

TEMPERATUR

Gallotia galloti är ett solälskande djur som ska kunna värma sig. Dagstemperaturen i terrariet ligger på 25-31 °C, och en spotlampa över en platt sten ger en yttemperatur på 35-45 °C. Aktiva djur i naturen håller en kroppstemperatur på 32-34 °C. På natten sjunker temperaturen till 15-21 °C, och nattvärme behövs inte.

En sval vintervila på 8-12 veckor vid 12-15 °C med släckta värmelampor och kortare dagar passar arten och främjar förökningen, vanligen från mitten av december till mitten av februari. Aptiten avtar av sig själv på hösten, och utfodringen avbryts ett par veckor före vilan så att tarmen är tom. Bara friska, välnärda djur får gå i vintervila, och de ska vara fria från kvalster och inre parasiter. Efter vilan stiger temperaturen och dagslängden gradvis, och djuren börjar äta inom några dagar.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 40-60 %. Terrariet ska ha god ventilation, och en del av botten ska vara torr. Botten hålls lätt fuktig, inte blöt, så att lövlagret fortsätter att hålla fukten.

Djuren dricker varje dag. Ge en låg skål med friskt vatten som byts dagligen. Efter vintervilan dricker djuren mycket innan de börjar äta.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Gallotia galloti är dagaktiv och solar sig i flera timmar, så terrariet ska ha kraftigt ljus och UVB. Inomhus används ett T5-rör för Ferguson-zon 3 över solplatsen, så att djuret får ett UV-index på 3-5 vid huvudet; avståndet avgörs med en UV-mätare. Glas stoppar UVB, så röret ska sitta inne i terrariet eller i en öppen del av locket. Utomhus kommer UVB från solen.

Dagslängden följer naturligt årstiden: 12-14 timmar på sommaren och omkring 8 timmar under vintervilan. Spotlampan tänds i 5-7 timmar mitt på dagen. Byt UVB-röret enligt tillverkarens anvisning.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Värme och temperatur

UTFODRING

Gallotia galloti är allätare, och en stor del av vuxna djurs kost är växtföda. Erbjud frukt som banan, melon, fikon, tomat och bär, blommor och blad, uppblötta frön och rå grönsaker. För mycket av det ger övervikt och tandproblem. Ge frukt som en del av måltiden, inte som hela måltiden.

Dessutom får djuren insekter: syrsor, gräshoppor, kackerlackor, mjölmaskar, fluglarver och daggmaskar. Ungarna tar mest insekter. Djuren tar också uppblött kattmat i små mängder, men det är inte nödvändigt. Strö kalk på fodret, och ge regelbundet ett vitaminpreparat med D3 om inte djuret får UVB. Vitaminer och kalk kan också ges i dricksvattnet enligt tillverkarens dosering. Utfodra varannan dag, så mycket som djuret äter på några minuter. Ungar utfodras dagligen.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Gallotia galloti är skygg och alert, och djuren fortsätter att fly vilt när någon kommer in i rummet. Utomhus i en inhägnad blir de tryggare och kan ibland äta ur handen. Undvik att gripa djuret; svansen kastas av vid stress och växer ut igen utan nya kotor.

Hanarna är våldsamt territoriella och hotar genom att visa de blå sidorna. Ett par lever fredligt så länge det finns många gömställen, men honan angrips periodvis. Undersök honan efter sår och skilj djuren åt vid upprepade angrepp. Parningen sker med ett bett i nacken, inte i flanken som hos många andra ödlor. Arten bör inte delas med andra arter.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna är större än honorna och har ett kraftigare huvud och blå kinder och flanker. Honor och ungar har en mörk V-teckning på den ljusa halsen. Hos ungar kan könet först bestämmas säkert när de har blivit något äldre. Djuren blir könsmogna efter två till tre år.

PARNING

Parningstiden varar från mars till juli. Efter vintervilan vaknar hanen först. Hanen biter honan i nacken under parningen, och paret håller inte ihop längre än till parningen. Följ djuren de första dagarna och skilj dem åt om honan får sår.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger ägg mellan april och augusti, 1-2 kullar per år. Den första kullen har i genomsnitt 4-5 ägg (2-9), och den andra omkring 3 (2-6). Hos grupper av honor och i för små terrarier blir kullarna mindre. Äggen är omkring 19 × 13 mm och växer under utvecklingen. Sätt in en skål med lätt fuktig torv och sand som läggplats, och kontrollera den dagligen under perioden. Honan kan äta äggen om hon inte har en lämplig plats.

INKUBATION

Äggen tas ut så snart de är lagda och läggs i en kläckningslåda med lätt fuktig blandning av torv och sand utan att vändas. Kläckningstiden beror på temperaturen och hur stabil den är och ligger på 44-90 dagar. Vid stabila 28-31 °C kläcks äggen efter 63-68 dagar, och med 34 °C på dagen och 18 °C på natten efter 62-89 dagar. Nykläckta ungar är 12-15 cm totalt, varav omkring 4 cm kropp.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är aggressiva mot varandra och ska födas upp var för sig från de första dagarna, annars blir de bitna och kan dö. De vuxna äter också gärna ungar. Utfodra små insekter dagligen, beströdda med kalk, och ge ljus och UVB som till vuxna djur. De mest skygga djuren trivs bäst i ett terrarium med många gömställen där de kan vara ostörda.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på för lite värme, för lite UVB, ensidig kost och för lite utrymme. De typiska är:

- Benskörhet vid för lite UVB och kalk. Ge UVB eller sol och strö kalk på fodret.
- Övervikt och tandproblem vid för mycket frukt. Håll frukten till en mindre del av kosten.
- Kvalster och inre parasiter hos nya djur. Nya djur hålls i karantän och undersöks, och ett träckprov tas före vintervilan.
- Sår efter slagsmål och bett. Skilj djuren åt om det finns sår.
- Förlust av svansen. Den växer ut igen, men utan nya kotor.
- Problem vid vintervila hos magra eller sjuka djur. Är djuret sjukt eller underviktigt ska det inte gå i vintervila.
- Äggläggningsproblem utan lämplig läggplats. Honan är orolig och gräver; sök veterinär vid svaghet.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svans, slät hud och god aptit. Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret inte äter, tappar i vikt eller andas med öppen mun.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.